Омбудсман України
Ombudsman of Ukraine

ЗВІТ

про результати відвідування Центру соціально-психологічної реабілітації дітей Служби у справах дітей Чернігівської обласної державної адміністрації

12.06.2026

м. Чернігів, 2026 рік

І. ВСТУП

Для виконання функцій національного превентивного механізму (далі – НПМ) відповідно до Факультативного протоколу до Конвенції проти катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження та покарання, на підставі статей 13, 19[1], 22 Закону України «Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини», 12.06.2026 групою НПМ здійснено відвідування Центру соціально-психологічної реабілітації дітей Служби у справах дітей Чернігівської обласної державної адміністрації (далі – Центр, заклад).

Відвідування здійснювали наступні члени групи НПМ:

Гиря Марина Володимирівна, головний спеціаліст Відділу сприяння роботі регіональних представництв Секретаріату Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини (керівник групи НПМ);

Кебець Інна Андріївна, головний спеціаліст Відділу сприяння роботі регіональних представництв Секретаріату Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини;

Сакір-Молочко Ніна Василівна, головний спеціаліст Відділу сприяння роботі регіональних представництв Секретаріату Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини;

Шумська Наталія Олександрівна, представник громадської організації;

Марченко Микола Євгенович, представник громадської організації;

Милостний Олексій Вікторович, представник громадської організації;

Беспальчук Тетяна Миколаївна, представник громадської організації.

Загальна інформація.

Заклад знаходиться за адресою: вул. Шкільна, буд. 2, с. Хмільниця, Чернігівський р-н, Чернігівська обл., 15510.

В.о. директора Центру – **Євтушенко Сергій Володимирович**.

Відповідно до Положення Центру, затвердженого наказом начальника Служби у справах дітей Чернігівської обласної державної адміністрації від 21.08.2023 № 5 Центр – це заклад соціального захисту, що створюється для тривалого (стаціонарного) перебування дітей віком від 3 до 18 років, які опинилися у складних життєвих обставинах, надання їм комплексної соціальної, психологічної, педагогічної, медичної, правової та інших видів допомоги.

Основними завданнями Центру є:

здійснення соціального захисту дітей, прийнятих до Центру;

надання дітям комплексу соціальних послуг;

проведення соціально-педагогічної корекції з урахуванням індивідуальних потреб кожної дитини;

сприяння поверненню дитини до біологічної сім’ї;

забезпечення відвідування дітьми загальноосвітніх або інших навчальних закладів чи індивідуальному навчанню з урахуванням потреб та можливостей дитини;

сприяння формуванню у дітей власної життєвої позиції для подолання звичок асоціальної поведінки;

надання психологічної та інших видів допомоги батькам (або особам, які їх змінюють) дітей, які перебувають у закладі, спрямовані на повернення дитини до сім'ї;

розроблення рекомендацій з питань соціально-психологічної адаптації дитини для педагогічних та соціальних працівників і батьків.

Центр провадить свою діяльність за такими напрямами:

соціально-психологічне діагностування;

соціальна, психологічна, педагогічна реабілітація;

адаптація до сімейного оточення;

соціально-медична реабілітація та оздоровлення;

правове забезпечення.

У закладі створюються групи тривалої (стаціонарної) форми перебування, які об'єднують дітей за віком, принципом родинності, характером та ступенем соціально-психологічної дезадаптації. До зазначеної групи зараховується не більше як 10 дітей.

Групи тривалого (стаціонарного) перебування формуються з дітей, які потребують тривалої соціально-психологічної реабілітації.

За відсутності медичних та лабораторних обстежень, до влаштування в групу тривалого (стаціонарного) перебування діти перебувають у карантинній групі.

Дитина може перебувати у карантинній групі протягом часу, необхідного для проведення медичного та лабораторного обстежень, але не більше ніж 14 днів.

Прийняття дітей до Центру здійснюється цілодобово:

за направленням Служби;

згідно з актом уповноважених підрозділів органів Національної поліції;

за особистим зверненням дитини.

Дитина може перебувати в Центрі протягом часу, необхідного для її реабілітації, але не більше ніж 9 місяців у разі стаціонарного перебування.

Строк перебування дитини в Центрі визначається комісією Центру за погодженням із Службою у справах дітей, якій підпорядковується Центр. Склад комісії визначається директором Центру.

До Центру приймаються:

діти з сімей, які опинились у складних життєвих обставинах і не в змозі подолати їх за допомогою власних можливостей, якщо батьки з певних причин (через хворобу, інвалідність тощо) не можуть забезпечити належного утримання та догляду за дитиною, ухиляються від виконання батьківських обов'язків, вживають алкоголь, наркотичні засоби;

діти, які залишені без піклування батьків або осіб, які їх замінюють;

діти, які зазнали будь-якої форми насильства, зокрема домашнього насильства, та діти, які вчинили домашнє насильство у будь-якій формі (у разі неможливості проживання дитини з батьками, іншими законними представниками у зв'язку із вчиненням домашнього насильства стосовно неї або за її участю та за умови відсутності контакту між постраждалою від домашнього насильства дитиною та дитиною, яка вчинила домашнє насильство у будь-якій формі), крім тих, які вчинили домашнє насильство у вигляді актів насильства кримінального характеру, діти, які постраждали від торгівлі людьми;

безпритульні діти.

Рішення про вибуття дитини з Центру приймається відповідною Службою у справах дітей, якій підпорядковується Центр.

Заклад розрахований на перебування 50 вихованців.

За інформацією директора Центру до закладу зараховано 24 дитини.

Із загальної кількості дітей:

11 дітей із багатодітних сімей;

1 дитина має статус внутрішньо переміщеної особи;

3 дітей, позбавлених батьківського піклування;

1 дитина з інвалідністю;

1 дитина-сирота;

22 дітей, які перебувають в складних життєвих обставинах.

На момент відвідування в Центрі перебувала 23 дитини, 1 дитина знаходились на лікуванні в комунальному некомерційному підприємстві «Чернігівська обласна лікарня» Чернігівської обласної ради.

Згідно зі штатним розписом Центру на 2026 рік затверджено 54 шт. од. Вакантними залишаються посади: лікар-невропатолог 1 шт. од., психотерапевт – 1 шт. од., сестра медична – 2 шт. од., вихователь – 2 шт. од., практичний психолог – 1 шт. од., бухгалтер – 1 шт. од., секретар-діловод – 1 шт. од., водій – 1 шт. од.

Встановлено, що вихованці Центру здобувають освіту у Хмільницькому ліцеї Новобілоуської сільської ради, який розташований у безпосередній близькості до Центру. Організація навчання вихованців здійснюється на підставі договору про організацію навчання вихованців Центру від 09.01.2020, укладеного між Центром та закладом освіти.

Загальний обсяг коштів, передбачених на утримання закладу у 2025 році становить 11 444 029,71 грн, у 2026 році – 11 652 900,00 грн.

Згідно з результатами санітарно-мікробіологічного дослідження питної води від 08.06.2026 № 631, проведеного Чернігівським відділенням Чернігівського міськрайонного відділення Державною установою «Чернігівський обласний центр контролю та профілактики хвороб Міністерства охорони здоров'я України» якість питної води відповідає вимогам Державних санітарних норм і правил 2.2.4.171-10 «Гігієнічні вимоги до води питної, призначеної для споживання людиною».

Відповідно до наказу начальника Головного управління Держпродспоживслужби в Чернігівській області від 23.03.2020 № 164 закладом вжито вичерпних заходів щодо державної реєстрації потужностей з виробництва або обігу харчових продуктів.

Під час вивчення посадових інструкцій працівників закладу встановлено, що посадові інструкції персоналу містять положення щодо обов'язку вживати невідкладних заходів для припинення насильства або жорстокого поводження з дитиною (у разі виявлення).

Територія закладу огороджена парканом по всьому периметру, що унеможливлює несанкціонований доступ сторонніх осіб. В'їзд та вхід на територію здійснюється через облаштовані ворота та хвіртку.

Центр розміщений у двоповерховій будівлі. Територія закладу утримується у належному стані: вона є чистою, охайною та впорядкованою. Зелені насадження доглянуті (фото 1, 2).

Для активного дозвілля обладнано два дитячих майданчики та гімнастичний комплекс. Додатково встановлено альтанку, що створює комфортні умови для відпочинку.

Центр забезпечений двома бензиновими та одним дизельним генератором, а також електростанцією із сонячними батареями, що дозволяє гарантувати безперебійне електропостачання та енергетичну незалежність закладу.

Для вихованців дошкільного віку створено належні умови для навчання, розвитку та проживання. Зокрема, облаштовано комфортні приміщення для проведення освітнього процесу, ігрової діяльності та дозвілля (фото 3).

Для дівчат шкільного віку облаштовано дві спальні кімнати, кожна з яких розрахована на 8 ліжко-місць. В одній із кімнат житловий простір зоновано шафою, яка виконує функцію перегородки. Станом на день відвідування в зазначених кімнатах проживали відповідно 7 та 4 дитини.

Для хлопців шкільного віку облаштовано дві спальні кімнати, розраховані на 6 та 8 ліжко-місць відповідно. У цих кімнатах житловий простір також зоновано за допомогою шаф, які виконують функцію перегородок та забезпечують поділ приміщень на окремі зони. На день відвідування в кожній із кімнат проживали по 4 дитини.

Спальні кімнати чисті, відремонтовані, а повітряно-тепловий режим повністю відповідає встановленим санітарним нормам та вимогам (фото 4, 5, 6).

Зі слів адміністрації, постільна білизна та рушники міняються один раз тиждень.

У санітарно-гігієнічних кімнатах кожна дитина має у вільному доступі необхідні предмети особистої гігієни, зокрема зубну щітку, пасту та рушник.

У закладі функціонує актова зала, оснащена музичною та мультимедійною апаратурою, яка використовується для проведення культурно-масових, виховних та мистецьких заходів.

Ігрові та навчальні приміщення забезпечені достатньою кількістю ігрових, розвивальних матеріалів та інших засобів, що створюють сприятливі умови для всебічного розвитку дітей.

У Центрі функціонує спортивний зал, обладнаний необхідним спортивним інвентарем для проведення занять з фізичної культури, рухової активності та спортивно-оздоровчих заходів.

Вихованці повністю забезпечені взуттям та одягом відповідно до їхніх потреб й сезону.

Медичне обслуговування вихованців закладу здійснюється лікарем-стажистом з педіатрії та 3 медичними сестрами. У всіх вихованців закладу укладені декларації з сімейними лікарями. Сума утримання однієї дитини на медикаменти на день становить 9,80 грн.

Їдальня закладу включає харчоблок і обідню залу на 42 місця (фото 7). У закладі організовано п’ятиразове харчування для дітей відповідно до Порядку організації харчування у закладах освіти та дитячих закладах оздоровлення та відпочинку, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 24.03.2021 № 305 (далі – Порядок № 305).

Харчоблок оснащено холодильним і технологічним обладнанням, маркованим посудом, окремими приміщеннями для зберігання продуктів та обробки сировини.

Працівники харчоблоку проходять медогляди, особисті медичні книжки наявні.

Середня вартість харчування на одну дитину на день складає 184,36 грн. Загальна вартість утримання дитини в закладі – 1064,19 грн в день.

З метою гарантування безпеки дітей в умовах воєнного стану, на виконання Вимог щодо утримання, облаштування та експлуатації об’єктів фонду захисних споруд цивільного захисту, затверджених наказом Міністерства внутрішніх справ України від 09.07.2018 № 579, зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 30.07.2018 за № 879/32331 (далі – Вимоги), у закладі облаштоване приміщення для використання як найпростішого укриття на 120 осіб (акт обстеження об’єкта фонду захисних споруд цивільного захисту від 07.11.2025 № 2026).

При вході до найпростішого укриття, розміщена табличка, де зазначено найменування балансоутримувача, місце розташування ключів, контактні дані особи, відповідальної за утримання та експлуатацію (пункт 4 розділу II Вимог).

На момент відвідування в укритті проходили ремонтні роботи.

В укритті облаштовано окрему кімнату для відпочинку, обладнану двоярусними ліжками, яка використовується для ночівлі дітей. Укриття забезпечене електропостачанням, електроосвітленням, припливно-витяжною вентиляцією та централізованим водопостачанням від мережі будівлі.

На території Центру встановлено підйомник для забезпечення доступності та пересування осіб з інвалідністю та інших маломобільних груп населення, однак зазначений підйомник не введений в експлуатацію та фактично не

використовується.

Група НПМ провела конфіденційне спілкування з усіма вихованцями закладу.

Попередні зауваження.

Відвідування в рамках НПМ здійснювалося вперше.

ІІ. ФАКТИ ВИЯВЛЕНІ ПІД ЧАС ВІДВІДУВАННЯ

Право не бути підданим катуванню, жорстокому, нелюдському або такому, що принижує його гідність, поводженню чи покаранню (стаття 28 Конституції України, стаття 3 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод).

1. Усупереч пункту 22 Порядку реагування на випадки насильства та жорстокого поводження з дітьми, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 19.11.2025 № 1513 (далі – Порядок № 1513) не забезпечено в повній мірі можливості звернення дітей, які проживають у закладі, щодо випадків насильства та/або жорстокого поводження з ними або загрози їх життю чи здоров'ю, а також випадків насильства та/або жорстокого поводження або загрози життю чи здоров'ю інших дітей. Зокрема не забезпечено функціонування в доступному для дітей місці телефону та/або електронного пристрою з доступом до Інтернету з дотриманням таких вимог: телефон, електронний пристрій має працювати цілодобово протягом усього календарного року. Інформація щодо номерів телефонів у вигляді буклетів, постерів, стендів, електронних сервісів служб, до яких дитина може звернутися по допомогу, зокрема безоплатну правничу допомогу повинна бути розміщена поряд з телефоном, електронним пристроєм.

2. Під час відвідування Центру встановлено, що одна з вихованок Центру звернулася до в.о. директора закладу із письмовою заявою, в якій повідомила про вчинення стосовно неї у прийомній сім'ї фізичного, психологічного та сексуального насильства. Зазначене звернення містило інформацію про можливе порушення прав дитини та обставини, які могли становити загрозу її життю, здоров'ю, безпеці та психологічному стану.

Водночас під час вивчення питання встановлено, що належного реагування на письмове звернення дитини з боку керівництва Центру не забезпечено. Зокрема, не встановлено фактів невідкладного інформування органу опіки та піклування, служби у справах дітей, органів Національної поліції України та інших уповноважених суб'єктів, а також не підтверджено документування результатів розгляду звернення та вжиття заходів для її захисту.

Крім того, неналежне реагування на повідомлення дитини про можливе вчинення щодо неї насильства створює ризики не лише для цієї вихованки, а й для інших дітей, які можуть перебувати або бути влаштовані до зазначеної прийомної сім'ї у подальшому. Невжиття своєчасних заходів щодо перевірки повідомлених обставин, оцінки безпеки дитини та реагування уповноважених

органів може призвести до продовження перебування дітей у потенційно небезпечному середовищі та створити загрозу повторного порушення їхніх прав.

З огляду на це, кожне повідомлення дитини про можливі факти насильства потребує невідкладного, об'єктивного та всебічного розгляду з метою не лише захисту конкретної дитини, яка повідомила про такі обставини, а й попередження можливого заподіяння шкоди іншим дітям.

Зазначені обставини свідчать про недотримання вимог законодавства щодо забезпечення захисту дитини від усіх форм насильства.

Відповідно до пункту 23 Порядку № 1513 керівник суб'єкта, в якому проживають або цілодобово перебувають діти, якому стало відомо про дітей, що постраждали від насильства та/або жорстокого поводження, зобов'язаний невідкладно, протягом трьох годин, повідомити про це батькам, іншим законним представникам дитини, уповноваженому підрозділу органу Національної поліції, службі у справах дітей за місцем розташування суб'єкта з одночасним інформуванням про це територіального органу Нацсоцслужби, Державної служби у справах дітей.

Такі дії (бездіяльність) керівництва Центру не відповідають вимогам статті 10 Закону України «Про охорону дитинства», відповідно до якої кожній дитині гарантується право на захист від усіх форм насильства та інших проявів жорстокого поводження з дитиною, експлуатації, включаючи сексуальне насильство, у тому числі з боку батьків або інших законних представників дитини.

Крім того, не забезпечено виконання положень статті 19 Конвенції про права дитини, відповідно до якої держави-учасниці вживають всіх необхідних законодавчих, адміністративних, соціальних і просвітніх заходів з метою захисту дитини від усіх форм фізичного та психологічного насильства, образи чи зловживань, відсутності піклування чи недбалого і брутального поводження та експлуатації, включаючи сексуальні зловживання, з боку батьків, законних опікунів чи будь-якої іншої особи, яка турбується про дитину.

3. Під час спілкування з дітьми, які перебувають у Центрі, більшість із них позитивно відгукувалися про в.о. директора закладу та вихователів, зазначаючи, що ставлення з їхнього боку є доброзичливим та підтримуючим.

Водночас під час конфіденційного спілкування окремі діти повідомили про випадки неналежного ставлення з боку практичного психолога Центру Б., а саме: використання висловлювань, які мають ознаки приниження честі та гідності дитини, образливого та зневажливого характеру.

Зазначені висловлювання, за умови їх підтвердження, можуть свідчити про застосування психологічного впливу, який принижує гідність дитини та суперечить основним завданням діяльності Центру.

Відповідно до пункту 6 Типового положення про центр соціально-психологічної реабілітації дітей, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 28.01.2004 № 87 (далі – Типове положення), основними завданнями Центру є забезпечення соціально-психологічної реабілітації дітей, надання їм

комплексу соціальних, психологічних, педагогічних, медичних та інших послуг, спрямованих на подолання складних життєвих обставин, соціальну адаптацію та повернення до повноцінного життя.

Згідно зі статтею 10 Закону України «Про охорону дитинства» кожній дитині гарантується право на захист від усіх форм насильства, у тому числі жорстокого, нелюдського або такого, що принижує її гідність, поводження.

Крім того, відповідно до статті 19 Конвенції про права дитини держави-учасниці вживають усіх необхідних заходів для захисту дитини від усіх форм фізичного чи психологічного насильства, образ чи зловживань.

Таким чином, допущення працівником, який безпосередньо здійснює психологічний супровід дітей, висловлювань принизливого характеру не відповідає меті діяльності Центру та негативно впливає на процес соціально-психологічної реабілітації дітей, які потребують особливої підтримки та безпечного середовища.

4. Усупереч вимогам пункту 28 Порядку забезпечення соціального захисту дітей, які перебувають у складних життєвих обставинах, у тому числі дітей, які постраждали від жорстокого поводження, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 01.06.2020 № 585 (далі – Порядок № 585) під час відвідування встановлено, що План інформування про захист дітей від усіх форм насильства у Центрі не відповідає встановленим вимогам.

Так, на запит групи НПМ було надано План інформування про захист дітей від усіх форм насильства на 2023 рік, у якому визначено лише тематику заходів та відповідальних осіб. Водночас у зазначеному плані не передбачено періодичність проведення та форми інформування, що є обов'язковими складовими такого документа відповідно до вимог пункту 28 Порядку № 585.

Крім того, встановлено, що зазначений план затверджений попереднім керівником Центру, який на час проведення відвідування вже не перебував на посаді, а документ не переглядався та не коригувався з урахуванням актуальної організації роботи закладу.

Таким чином, у Центрі відсутній актуальний та належним чином оформлений План інформування про захист дітей від усіх форм насильства, що може свідчити про формальний підхід до організації інформаційно-просвітницької роботи з дітьми щодо їхніх прав, механізмів звернення по допомогу та способів захисту від насильства.

Порушення права на життя та безпеку (стаття 2 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, стаття 27 Конституції України).

5. Усупереч пункту 3 розділу IV Вимог під час відвідування встановлено, що укриття не забезпечено запасом питної води, продуктами харчування тривалого зберігання та аптечкою для надання домедичної допомоги.

Адміністрація закладу пояснила, що у разі оголошення сигналу «Повітряна тривога» медична сестра спускається до укриття разом із необхідними

медичними засобами. Водночас під час перебування групи НПМ в укритті у період дії сигналу «Повітряна тривога» медична сестра була присутня, однак аптечка для надання домедичної допомоги безпосередньо в укритті була відсутня.

Виявлені недоліки свідчать про неналежне забезпечення умов перебування дітей у захисній споруді та створюють ризики для своєчасного надання домедичної допомоги, а також забезпечення їхньої безпеки під час перебування в укритті в умовах воєнного стану.

Порушення права на достатній життєвий рівень, що включає достатнє харчування, одяг, житло (статті 16, 27 Конвенції про права дитини, стаття 48 Конституції України).

6. Під час відвідування зафіксовано неналежне зберігання м'ясної продукції, а саме: м'яса свинини охолодженого, м'яса курячого охолодженого (стегно) та філе курячого охолодженого.

Відповідно до договору поставки від 06.02.2026 № 4, укладеного між Центром та акціонерним товариством «Базис», постачальник зобов'язується передавати у власність покупцю товари – м'ясо свинини охолоджене, м'ясо куряче охолоджене (стегно), філе куряче охолоджене відповідно до заявки покупця.

Водночас під час відвідування встановлено, що постачання м'ясної продукції здійснюється з порушенням вимог пункту 6.5 зазначеного договору, відповідно до якого поставка продукції має здійснюватися три рази на тиждень. Фактично постачання здійснюється один раз на тиждень, унаслідок чого для забезпечення потреб харчування дітей м'ясна продукція піддається заморожуванню, що не відповідає умовам зберігання охолодженої продукції.

Зазначене призводить до недотримання встановленого температурного режиму зберігання охолодженої м'ясної продукції (від 0 °С до +4 °С) та створює ризики погіршення її якості та зниження безпечності харчового продукту.

Зазначене свідчить про недотримання вимог частини першої статті 20 Закону України «Про основні принципи та вимоги до безпечності та якості харчових продуктів», відповідно до якої оператори ринку відповідають за виконання вимог законодавства про безпечність та окремі показники якості харчових продуктів у межах діяльності, яку вони здійснюють.

7. Усупереч вимогам пункту 30 Порядку № 305 на добових пробах не зазначено дати та часу відбирання (фото 8).

Таким чином, недотримання вимог щодо оформлення добових проб свідчить про неналежну організацію внутрішнього контролю за безпечністю харчування дітей у закладі.

8. У порушення абзацу 4 пункту 24 Порядку № 305 під час перевірки документації з організації харчування встановлено, що у бракеражному журналі готових страв відсутні записи за 12.06.2026, тобто за день проведення відвідування Центру. Відсутність відміток про проведення бракеражу готових

страв свідчить про неналежне ведення документації щодо контролю якості та безпечності харчування дітей.

Невнесення відповідних записів до бракеражного журналу унеможливлює підтвердження факту проведення органолептичної оцінки готових страв, контролю їх якості, відповідності технологічним вимогам та можливості своєчасного реагування у разі виявлення невідповідностей. Виявлені недоліки свідчать про те, що ведення бракеражного журналу у Центрі має формальний характер та не використовується як дієвий інструмент щоденного контролю за якістю і безпечністю харчування дітей.

9. Групою НПМ встановлено порушення вимог щодо дотримання температурного режиму зберігання харчових продуктів, а саме: яйця зберігалися на підвіконні на харчоблоці, що створює ризик псування продуктів та може становити загрозу для здоров'я вихованців, чим порушено вимоги статті 49 Закону України «Про основні принципи та вимоги до безпечності та якості харчових продуктів» (фото 9).

10. Усупереч статті 20 Закону України «Про основні принципи та вимоги до безпечності та якості харчових продуктів» під час відвідування встановлено, що продукти харчування, які зберігалися у морозильній камері закладу, не мали відповідного маркування із зазначенням необхідної інформації про продукт (фото 10).

Відсутність маркування унеможливлює здійснення належного контролю за найменуванням продукту, датою його виготовлення, термінами придатності та умовами зберігання, що створює ризики використання продуктів харчування, безпечність яких не може бути підтверджена.

11. Крім того, у холодильному обладнанні харчоблоку нашинкована капуста для приготування салату зберігалася у відкритому вигляді, без захисної упаковки, що не відповідає вимогам щодо належного зберігання харчових продуктів та створює ризик їх забруднення і погіршення якості. Зазначене не відповідає вимогам статті 49 Закону України «Про основні принципи та вимоги до безпечності та якості харчових продуктів», якою передбачено забезпечення належних умов зберігання харчових продуктів з метою недопущення їх забруднення та псування (фото 11).

12. Під час відвідування у приміщенні закладу виявлено локшину швидкого приготування «Мівіна», яка не належить до продуктів, рекомендованих для організації харчування дітей, оскільки відповідно до вимог Порядку № 305, харчування дітей має здійснюватися на засадах здорового харчування із використанням безпечних та якісних харчових продуктів відповідно до затверджених норм.

Крім того, усупереч статті 20 Закону України «Про основні принципи та вимоги до безпечності та якості харчових продуктів» під час огляду встановлено, що зазначений харчовий продукт мав закінчений строк придатності. Зберігання у закладі продуктів із простроченим строком придатності свідчить про

неналежний контроль за їх обігом та безпечністю, створює ризик використання продуктів, які можуть становити загрозу для здоров’я дітей (фото 12).

13. У душових приміщеннях не створено належних умов для дотримання дітьми особистої гігієни, оскільки відсутні місця для розміщення рушників та засобів особистої гігієни. Зазначене свідчить про неналежне забезпечення умов, необхідних для реалізації права дитини на достатній життєвий рівень, гарантованого статтею 8 Закону України «Про охорону дитинства».

Порушення права на охорону здоров’я та медичну допомогу (стаття 3, 23 Конвенції про права дитини, стаття 49 Конституції України).

14. Відповідно до пункту 5 підпункту 5 Критеріїв діяльності надавачів соціальних послуг, затверджених постановою Кабінету Міністрів України від 03.03.2020 № 185 Центр повинен забезпечити наявність договору із закладом охорони здоров’я або договору про надання послуг із фізичними особами-підприємцями, які в установленому порядку отримали ліцензію на провадження господарської діяльності з медичної практики.

Пунктом 2 Порядку медичного обслуговування дітей у притулках для неповнолітніх служби у справах неповнолітніх, центрах соціально-психологічної реабілітації дітей, затвердженого наказом Міністерства України у справах сім'ї, молоді та спорту, Міністерства охорони здоров'я України від 28.09.2006 № 3297/645 та зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 23.10.2006 за № 1136/13010 передбачено, що медичне обслуговування дітей у закладах соціального захисту здійснюється державними та комунальними закладами охорони здоров’я за місцем розташування закладу соціального захисту.

Водночас групою НПМ зафіксовано, що медичні сестри закладу здійснюють дії, які свідчать про провадження медичної практики, а саме: ведуть журнал здавання-прийому зміни, у якому фіксують скарги дітей, результати їх огляду, а також здійснюється видача лікарських засобів дітям без призначення лікаря. Наприклад, запис 01.06.2026 о 15.45 поскаржилася дитина О. на болі в животі, по всьому животу, призначення – дротаверин 40 мг. Зазначене свідчить про здійснення медичної практики за відсутності відповідної ліцензії на провадження господарської діяльності з медичної практики.

15. Під час огляду журналу приймання-здавання зміни групою НПМ встановлено, що 07.06.2026 у семи дітей у вечірній час спостерігалася блювота. Відповідно до запису, медичною сестрою було призначено лікарський засіб «Панкреатин», при цьому звернення до лікаря та проведення медичного огляду дітей не здійснювалося.

Зазначене може свідчити про неналежне надання медичної допомоги дітям, оскільки у разі одночасного виникнення аналогічних симптомів у кількох вихованців необхідним є встановлення причин такого стану, оцінка стану здоров’я дітей лікарем.

Крім того, факт одночасного погіршення стану здоров'я значної кількості дітей потребував з'ясування можливих причин, у тому числі проведення епідеміологічного розслідування у разі підозри на спалах інфекційного захворювання чи харчове отруєння.

Вказані обставини не відповідають вимогам статті 6 Закону України «Про охорону дитинства», якою гарантовано право дитини на охорону здоров'я та забезпечення необхідною медичною допомогою, а також статті 37 Закону України «Основи законодавства України про охорону здоров'я», відповідно до якої медична допомога має надаватися відповідно до медичних показань та в обсязі, визначеному станом здоров'я особи.

16. Групою НМП встановлено, що у Центрі залишається вакантною посада практичного психолога, що є порушенням частини третьої статті 3 Конвенції про права дитини, оскільки не забезпечує дітям належної психологічної підтримки та створення умов для їх всебічного розвитку й найкращого забезпечення інтересів дитини.

17. У закладі не забезпечено належної організації надання невідкладної домедичної допомоги, оскільки відсутні аптечки для надання першої домедичної допомоги. Відсутність необхідного медичного оснащення унеможливлює або ускладнює своєчасне надання допомоги у разі виникнення невідкладних станів, травм чи інших загроз здоров'ю вихованців (стаття 6 Закону України «Про охорону дитинства»).

18. У Центрі залишаються вакантними посади медичних працівників: лікаря-невропатолога – 1 шт. од., лікаря-психотерапевта – 1 шт. од., сестри медичної – 2 шт. од.

Наявність вакантних посад медичних працівників створює ризик неналежного забезпечення дітей, які перебувають у центрі, медичним супроводом, своєчасним виявленням змін у стані здоров'я, проведенням необхідних профілактичних та лікувально-оздоровчих заходів.

Відповідно до статті 6 Закону України «Про охорону дитинства» держава гарантує кожній дитині право на охорону здоров'я та забезпечує створення умов для збереження і зміцнення її здоров'я.

Порушення права на повагу до приватного та сімейного життя (стаття 8 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, стаття 32 Конституції України).

19. Групою НПМ встановлено, що одяг, взуття, постільна білизна та інший м'який інвентар промарковано частково, тобто закріплено за вихованцями не в повному обсязі. Зазначене створює умови, за яких після прання вихованці використовують речі один одного, зокрема, натільну білизну.

20. Усупереч вимог статті 16 Конвенції про права дитини у душових кімнатах не забезпечено належний рівень приватності для вихованців.

Зокрема, у санітарному вузлі карантинної кімнати відсутні двері, натомість для відокремлення простору використовуються навісні штори, що не забезпечують належного рівня усамітнення та приватності вихованців.

Крім того, у душових кімнатах душові кабіни не обладнані двері, а закриваються лише навісними шторами, розмір яких не забезпечує повного закриття простору (фото 13, 14).

У санвузлі приміщення для проживання дівчат встановлено два унітази, між якими відсутні перегородки та двері, що не забезпечує належного рівня усамітнення та порушує право вихованців на особистий простір, повагу до приватного життя (фото 15).

У санвузлі для хлопчиків санітарні кабінки обладнані дверима та розділовими перегородками. Водночас встановлені між кабінками перегородки не забезпечують повного відокремлення санітарної зони, оскільки між перегородками та внутрішньою стіною наявний незакритий простір, через який проглядаються унітази та пісуар (фото 16).

У приміщенні для проживання дітей дошкільного віку унітаз не має окремого відокремлення та розташований безпосередньо поруч із душовою кабіною, що не забезпечує належного зонування приміщення та умов для усамітнення дітей (фото 17).

У приміщенні укриття також не забезпечено приватності у санвузлах: відсутні перегородки та дверцята (фото 18).

21. Під час відвідування встановлено, що у Центрі діє обмеження щодо користування дітьми мобільними телефонами у період з 20:00 до 13:00.

За поясненням адміністрації, такі обмеження запроваджені з метою дотримання режиму дня та організації перебування дітей у закладі. Водночас тривале обмеження можливості користування засобами зв’язку у визначений період може впливати на реалізацію права дитини на підтримання контактів із батьками, родичами та іншими близькими особами.

Відповідно до статті 9 Конвенції про права дитини держави-учасниці зобов’язані поважати право дитини, яка розлучена з одним чи обома батьками, підтримувати на регулярній основі особисті відносини та прямі контакти з обома батьками, якщо це не суперечить її найкращим інтересам.

Згідно зі статтею 15 Закону України «Про охорону дитинства» дитина, яка перебуває поза сімейним оточенням, має право на підтримання регулярних особистих стосунків та прямих контактів із батьками та іншими членами сім’ї, якщо це не суперечить її інтересам.

Відповідно до пункту 6 Типового положення одним із завдань Центру є забезпечення соціально-психологічної реабілітації дітей, зокрема шляхом створення умов для їх соціальної адаптації.

Обмеження права дітей на користування засобами зв’язку мають застосовуватися лише за наявності обґрунтованих підстав, бути пропорційними визначеній меті, враховувати індивідуальні потреби та обставини кожної

дитини і не створювати перешкод у реалізації права на підтримання контактів із батьками, родичами та іншими близькими особами.

Порушення прав осіб з інвалідністю та маломобільних груп населення (стаття 9 Конвенції про права осіб з інвалідністю).

22. Приміщення закладу не пристосовано для забезпечення потреб осіб з інвалідністю та маломобільних груп населення відповідно до вимог ДБН В.2.2-40:2018 «Інклюзивність будівель і споруд» (далі – ДБН), а саме:

пункту 5.2.1 – зовнішні сходи не продубльовано пандусом чи іншими засобами підйому;

пункту 5.2.2 – відсутні маркування першої та останньої сходинок зовнішнього сходового маршу;

пункту 5.2.3. – у частини зовнішніх сходових маршів відсутні поручні з обох боків на висоті 0,5, 0,7 та 0,9 м;

пункту 6.1.2. – вхідні двері мають необладнані пороги та відсутнє їх контрастне маркування.

Приміщення Центру не обладнані засобами безпеки, орієнтування, отримання інформації для осіб із порушенням зору.

23. Всупереч пункту 6 розділу II Вимог входи до захисної споруди не забезпечують можливості безперешкодного доступу осіб з інвалідністю та інших маломобільних груп населення. Пандус для забезпечення вільного користування захисною спорудою відсутній, а також входи не обладнані дерев'яними або металевими трапами, які відповідно до Вимог мають встановлюватися у разі відсутності пандусів.

24. Усупереч пункту 6.3.3.1. ДБН спальні, навчальні та ігрові кімнати вихованців, окрім дошкільної групи, розташовані на другому поверсі, проте заклад не обладнано ліфтами або підйомниками, що унеможливлює самостійний підйом осіб з інвалідністю на другий поверх.

Інші порушення.

25. Під час ознайомлення з особовими справами дітей та моніторингу вхідної кореспонденції встановлено, що не всі служби у справах дітей своєчасно надають запитувану інформацію у відповідь на листи та запити Центру.

Крім того, встановлено, що більшість служб у справах дітей територіальних громад, діти з яких перебували у закладі на момент проведення моніторингового візиту (зокрема Чернігівської, Київської, Сосницької та інших територіальних громад), включають Центр або його працівників до складу міждисциплінарної команди та/або визначають їх виконавцями заходів індивідуального плану соціального захисту дитини. Водночас діти фактично тривалий період часу, у окремих випадках до 9 місяців, перебувають саме у Центрі, що потребує належної та системної взаємодії між суб'єктами соціального захисту дітей.

Зауважене спричиняє порушення права дітей на особливий захист,

порушення майнових прав дитини, правову допомогу і компетентний нагляд з боку держави та недотриманням статей 3, 4, 20 Конвенції про права дитини.

26. Відповідно до пункт 21 Порядку № 585 індивідуальний план розробляється за формою, затвердженою Мінсоцполітики, на основі результатів оцінювання потреб дитини та її сім'ї у соціальних послугах, підписується членами міждисциплінарної команди та затверджується комісією з питань захисту прав дитини.

Водночас під час ознайомлення з особовими справами вихованців встановлено, що не в усіх індивідуальних планах наявні підписи всіх членів міждисциплінарної команди.

Таким чином, оформлення індивідуальних планів здійснено з порушенням вимог пункту 21 Порядку № 585, оскільки відсутність підписів членів міждисциплінарної команди не підтверджує їх участь у розробленні та погодженні заходів, спрямованих на соціальний захист і реабілітацію дитини.

27. Відповідно до пункту 17 Типового положення дитина може перебувати у центрі протягом часу, необхідного для її реабілітації, але не більше ніж 9 місяців у разі стаціонарного перебування та 12 місяців – денного перебування. Строк перебування дитини у центрі визначається комісією центру за погодженням із службою у справах дітей, якій підпорядковується центр. Склад комісії визначається директором центру.

Під час проведення відвідування встановлено, що склад комісії Центру затверджено наказом від 31.08.2020, відповідно до якого головою комісії визначено директора центру. Водночас на момент проведення моніторингового візиту посада директора центру була вакантною, а виконання обов'язків директора покладено на іншу особу, яка включена до складу комісії як член комісії, однак головою комісії не визначена.

Таким чином, фактичний склад комісії не відповідає затвердженому складу, а організація її роботи здійснюється за умов невідповідності особи, яка виконує обов'язки керівника закладу, визначеній посаді голови комісії. Зазначене може впливати на належне виконання комісією повноважень, визначених пунктом 17 Типового положення, зокрема щодо прийняття рішень про строки перебування дітей у Центрі та організації заходів їх соціально-психологічної реабілітації.

28. Групою НПМ під час спілкування з адміністрацією Центру встановлено, що мали місце випадки самовільного залишення дітьми території закладу (втечі). Водночас належна фіксація таких випадків, зокрема оформлення відповідних документів, обліку подій та вжитих заходів реагування, у Центрі не здійснюється.

Відсутність документального оформлення фактів самовільного залишення дітьми закладу унеможливлює проведення належного аналізу причин таких випадків, оцінку ризиків для безпеки дітей та контроль за ефективністю заходів, спрямованих на їх попередження.

Відповідно до статті 10 Закону України «Про охорону дитинства» кожній дитині гарантується право на захист від усіх форм насильства, запобігання

заподіянню шкоди її здоров'ю та розвитку, а також забезпечення безпечних умов перебування.

Згідно з пунктом 18 Типового положення основними завданнями центру є надання дітям комплексу соціальних, психологічних, педагогічних, медичних та інших послуг, а також забезпечення їх безпеки під час перебування у закладі.

29. Усупереч підпункту 3 пункту 3 Порядку № 305 бракеражний журнал не завірений підписом керівника та печаткою закладу.

30. Журнал наказів, журнал реєстрації наказів, книга наказів зарахування та відрахування вихованців Центру, журнал обліку вихованців Центру, журнал відвідування вихованців Центру, журнал планування засідань ПМПК Центру не пронумеровані, не прошнуровані, не завірені підписом керівника та печаткою закладу.

ІІІ. РЕКОМЕНДАЦІЇ:

1. Чернігівській обласній військовій адміністрації, Чернігівській обласній прокуратурі, Головному управлінню Національної поліції у Чернігівській області вжити заходів реагування щодо усунення наведених порушень прав дітей, а також причин та умов, що сприяють таким порушенням, їх недопущення у подальшій діяльності закладу.

2. Чернігівській обласній раді, Чернігівській районній військовій адміністрації звіт за результатами відвідування НПМ до закладу взяти до відома.

3. Службі у справах дітей Чернігівської обласної державної адміністрації забезпечити:

контроль за усуненням виявлених під час відвідування недоліків у роботі закладу задля гарантування додержання прав вихованців;

перевірку обставин, викладених у письмовій заяві вихованки Центру щодо можливого вчинення стосовно неї фізичного, психологічного та сексуального насильства у прийомній сім'ї, із залученням у межах компетенції відповідних суб'єктів, визначених законодавством у сфері захисту прав дітей;

здійснення контролю за діяльністю Центру щодо дотримання прав дітей, у тому числі за створенням безпечного середовища та недопущенням випадків жорстокого, принизливого чи такого, що принижує гідність дитини, поводження з боку працівників закладу;

провести службову перевірку щодо обставин, викладених дітьми під час відвідування, за результатами якої надати оцінку діям практичного психолога Центру та, у разі підтвердження фактів неналежного поводження, вжити відповідних заходів реагування згідно із законодавством;

належну та своєчасну взаємодію між службами у справах дітей сільських, селищних, міських територіальних громад з Центром.

4. Головному управлінню Національної соціальної сервісної служби у Чернігівській області:

провести перевірку дотримання закладом вимог законодавства щодо реагування на випадки насильства та жорстокого поводження з дітьми, а також вжити заходів реагування в межах наданих повноважень.

5. Центру соціально-психологічної реабілітації дітей Служби у справах дітей Чернігівської обласної державної адміністрації забезпечити:

вжиття заходів для усунення недоліків, виявлених під час відвідування;

можливість звернення дітей, які проживають у закладі, щодо випадків насильства та/або жорстокого поводження з ними або загрози їх життю чи здоров'ю, а також випадків насильства та/або жорстокого поводження або загрози життю чи здоров'ю інших дітей відповідно до пункту 22 Порядку № 1513;

неухильне дотримання вимог законодавства щодо реагування на повідомлення про можливі випадки насильства та жорстокого поводження з дітьми;

проведення системної інформаційно-просвітницької роботи з дітьми щодо їхніх прав, недопущення усіх форм насильства та жорстокого поводження;

укриття запасом питної води, продуктами харчування тривалого зберігання та аптечкою для надання домедичної допомоги;

постійний контроль за дотриманням умов постачання продуктів харчування відповідно до договорів про закупівлю;

належне зберігання продуктів харчування в холодильнику та морозильній камері;

дотримання вимог щодо оформлення добових проб відповідно до законодавства;

здійснення щоденного бракеражу готових страв та ведення документації з організації харчування;

належний контроль за асортиментом, якістю та безпечністю харчових продуктів;

обладнання душових приміщень необхідними елементами для комфортного та безпечного користування;

припинити практику здійснення медичним персоналом медичних послуг без права на її здійснення або отримати ліцензію на провадження господарської діяльності з медичної практики;

заповнення вакантних посад: лікаря-педіатра, лікаря-невропатолога, психотерапевта, практичного психолога;

наявність аптечок та укомплектованість необхідними медичними препаратами першої домедичної допомоги;

персоналізацію одягу та взуття вихованців;

приватність в санітарно-гігієнічних приміщеннях;

перегляд встановлених обмежень щодо користування дітьми мобільними телефонами;

приведення приміщення закладу відповідно до вимог ДБН В.2.2-40:2018 «Інклюзивність будівель і споруд»;

вжиття заходів щодо внесення відповідних змін до наказу про затвердження складу комісії Центру;

належну організацію обліку та документального оформлення випадків самовільного залишення дітьми території закладу;

належне оформлення та ведення документації відповідно до вимог чинного законодавства.

Додаток: фотофіксація на 3 арк.

Керівник групи НПМ

Головний спеціаліст Відділу сприяння роботі регіональних представництв Секретаріату Уповноваженого з прав людини **Марина ГИРЯ**

Фотоматеріали

Фото1

Фото 2

Фото 3

Фото 4

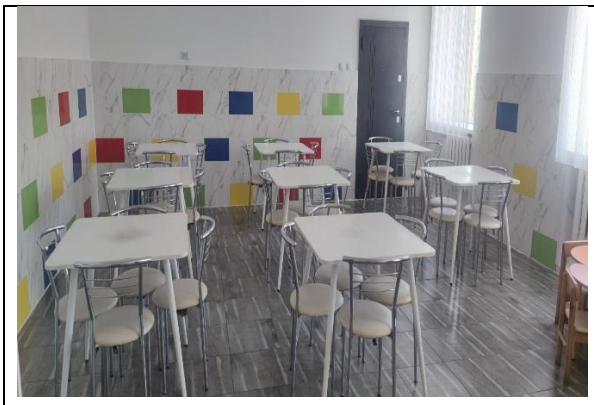
Фото 5

Фото 6

Фото 7	**Фото 8**

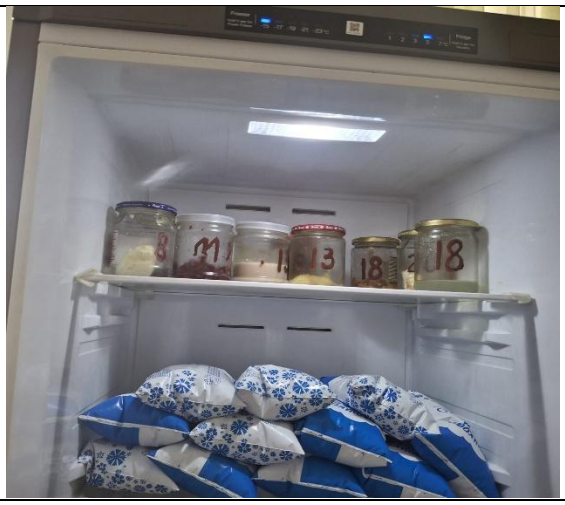

Фото 9

Фото 10

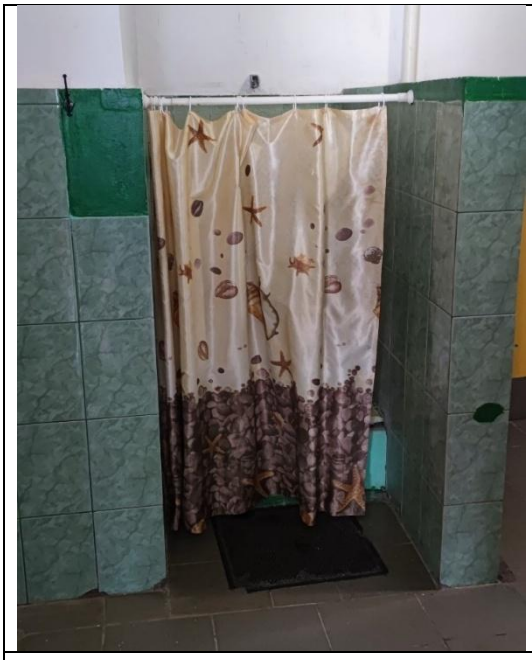
Фото 11

Фото 12

Фото 13	**Фото 14**

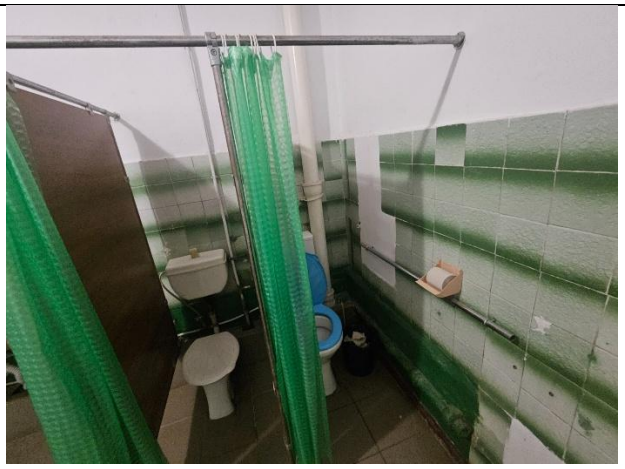

Фото 15

Фото 16

Фото 17

Фото 18

